

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ในแต่ละวัน ข้อมูลข่าวสารได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่นั้น โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตได้ถูกพัฒนาให้ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการสื่อสารในการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งทางด้านธุรกิจ เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และการศึกษา ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ช่วยให้สารสนเทศกระจายไปยังผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกและรวดเร็ว ทำให้องค์กรต่างๆ ได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาให้มีคุณภาพ (ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล และเจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย, 2549 : 28) ทว่าโลกจึงให้ความสำคัญกับการลงทุนในการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) เพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ในขณะที่เดียวกันประเทศทั่วโลกต่างมุ่งสร้างสังคมใหม่ให้เป็นสังคมที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge Based Society) (สงวน ลักษณะ, 2546 : 1)

ด้านการศึกษาของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการในด้านต่าง ๆ เพื่อสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และสนองนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาบริหารจัดการและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง จากการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง ผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ยังมีปัญหาอยู่มากจะเห็นได้จากสถานศึกษายังไม่มีครูที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวนมากถึงประมาณร้อยละ 35 ของสถานศึกษาทั้งหมด สำหรับด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ในสถานศึกษาซึ่งนับว่ายังไม่เพียงพอในการใช้เพื่อการเรียนการสอน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 111-112) ทั้งนี้ จากการรายงานผลสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษานั้น พบว่า จุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษามี 4 เรื่อง คือ ความไม่พอเพียงของซอฟต์แวร์ใช้งานในด้านต่างๆ ความไม่พอเพียงของงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การขาดแคลนครูผู้สอนที่มีวุฒิทางคอมพิวเตอร์สุดท้ายคือ

การขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะในการใช้และซ่อมบำรุงเครื่องมือ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551 : 8-9) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 15-16) ได้วิเคราะห์สถานภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแสดงให้เห็นปัญหาในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารว่า ก็ยังมีปัญหาหลาย ๆ ด้านและมีความจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ซึ่งสามารถสรุปปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนี้ 1) บุคลากรได้รับการพัฒนาไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 2) การบริหารจัดการยังขาดระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ 3) ขาดหน่วยงานกลางรับผิดชอบเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 4) ระบบการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ขาดเอกภาพและประสิทธิภาพ 5) การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ 6) การบูรณาการและการใช้ทรัพยากรร่วมกันยังไม่เป็นเอกภาพ 7) โรงเรียนขนาดเล็กขาดคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ 8) โครงสร้างพื้นฐานระหว่างสถานศึกษามีความแตกต่างกันมาก 9) สื่อซอฟต์แวร์เพื่อการจัดการเรียนการสอนมีจำกัด และขาดการส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ 10) งบประมาณสนับสนุนการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีจำกัด 11) การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจังและมีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา 12) หน่วยงานภายนอกกระทรวงศึกษาธิการทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ขาดความชัดเจนในแนวทางความร่วมมือและการระดมสรรพกำลังเพื่อการจัดการศึกษาของกระทรวง และ 13) การส่งเสริมการผลิตและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในภาพรวมขาดเอกภาพและความต่อเนื่อง

ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 33-34) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น ปัญหาการขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละวิชา ปัญหาการบูรณาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้าไปในการเรียนการสอน และการขาดเครื่องมือประเภทซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ที่จำเป็นและต้องการใช้ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาที่เกี่ยวกับการสนับสนุนครูผู้สอนและผู้เรียนในการยอมรับวิธีการใหม่ๆ ดังกล่าวเข้ามาใช้ในสถานศึกษา และปัญหาที่เกี่ยวกับประเภทของคอมพิวเตอร์ ปัญหาเกี่ยวกับระบบเครือข่าย ปัญหาความปลอดภัย การสนับสนุนด้านเทคนิคและการจัดการ การยกระดับคุณภาพของฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ เป็นต้น การแก้ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ยุทธศาสตร์ผสม รวมทั้งการศึกษารายงานการวิจัยต่างๆ ที่เป็นปัจจุบัน และการศึกษาว่ารูปแบบไหนที่ใช้ได้ผลดีในท้องถิ่น และที่ใช้ไม่ได้ผล การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของชุมชน ภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นต้น

ภาวะผู้นำเป็นสื่อกลางของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไปสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารควรมองเห็นเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่เสมอ เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งที่จะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องจัดทำแผนปฏิบัติการเป็นระยะๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับความต้องการในแต่ละยุคแต่ละสมัย รวมทั้งแสดงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารเองที่ต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (เอกชัย กี่สุขพันธุ์ และคณะ, 2553 : 14) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องมีสมรรถนะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องมีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและที่สำคัญยิ่ง คือ การผลักดันให้เกิดการปฏิรูปหลักสูตร และการเรียนการสอน การบริหารจัดการด้านต่างๆ อันที่จะนำไปสู่การวางแผนการบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2545 : 2) ขณะเดียวกันผู้บริหารก็จำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมทั้งการบริหารจัดการ (Managing) ควบคู่ไปกับการนำ (Leading) นั่นก็หมายความว่า จำเป็นต้องมีทั้งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงพร้อมกับภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน กล่าวคือ ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ทั้งนี้การเลือกใช้ภาวะผู้นำนั้นจะต้องคำนึงถึงสถานการณ์นั้นๆ เป็นสำคัญ

สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสารมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาแต่สถานศึกษามีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่แตกต่างกันในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านต่าง ๆ ทำให้สถานศึกษานั้นมีมาตรฐานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแตกต่างกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแลกเปลี่ยนว่ามีความสัมพันธ์กับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา 2) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านกระบวนการเรียนรู้ 5) ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ และ 6) ด้านความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 หรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาตนเอง และสถานศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานตามกระทรวงศึกษาธิการกำหนด

คำถามการวิจัย

1. ภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับใด
2. การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับใด
3. ภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
2. เพื่อศึกษาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

สมมุติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีทิศทางบวกและอยู่ในระดับสูง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 56 โรงเรียน จำนวน 1,848 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 128 คน

1.1.2 ครูผู้สอน จำนวน 1,720 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจีชี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 70) จำนวน 318 คน และใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 22 คน

1.2.2 ครูผู้สอน จำนวน 296 คน

2. ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรตามรายละเอียดดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบเต็มรูปตามแนวคิดของเบสและอวอลิโอ (Bass and Avolio, 1991 อ้างถึงในรัตติกมล จงวิศาล, 2550 : 189) ที่ใช้ในการวิจัย 2 แบบ คือ

2.1.1 แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

2.1.2 แบบภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ตามกรอบของกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 2-3) ซึ่งมี 6 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา

2.2.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2.2.3 ด้านการเรียนการสอน

2.2.4 ด้านกระบวนการเรียนรู้

2.2.5 ด้านทรัพยากรการเรียนรู้

2.2.6 ด้านความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และชุมชน

3. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2553

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้มีความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดความหมายของคำต่างๆ ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. **ภาวะผู้นำ** หมายถึง ความสามารถหรือกระบวนการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อกระตุ้นจิตใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อถือ ความร่วมมือร่วมใจ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาร่วมกัน ที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่มีประสิทธิภาพ

2. **ภาวะผู้นำเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ภาวะผู้นำในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่ประกอบด้วย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน

3. **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง** หมายถึง ภาวะผู้นำที่มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนี้

3.1 **การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์** หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่าง มีวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเป็นผู้นำ จนทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ยกย่อง เคารพนับถือศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้เกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน

3.2 **การสร้างแรงบันดาลใจ** หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้จูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยกระตุ้นให้มี การแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้นโดยการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวกเพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษา

3.3 **การกระตุ้นทางปัญญา** หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความต้องการหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงานเพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ โดยผู้บริหารมีการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

3.4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล และทำให้ผู้ตามมีคุณค่าและมีความสำคัญ

4. ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน หมายถึง ภาวะผู้นำที่มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ การให้รางวัลตามสถานการณ์ และการบริหารแบบวางเฉย

4.1 การให้รางวัลตามสถานการณ์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งใจผู้ใต้บังคับบัญชา โดยให้รางวัลเป็นการตอบแทน ในรูปของคำยกย่องชมเชย ประกาศความดีความชอบ การจ่ายเพิ่มขึ้น ให้โบนัส เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวัง

4.2 การบริหารแบบวางเฉย หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่คอยสังเกตผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และช่วยแก้ไขให้ถูกต้องเพื่อป้องกันการเกิดความผิดพลาดหรือล้มเหลว และจะเข้าไปแทรกแซงถ้าผลการปฏิบัติงานไม่ได้ตามมาตรฐาน หรือถ้ามีบางอย่างผิดพลาด

5. การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษา หมายถึง การดำเนินการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 21 เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารของสถานศึกษาประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการเรียนการสอน ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ และความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และชุมชน

5.1 ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา หมายถึง การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี มีการส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาการบริหารจัดการและการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมจากชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน มีระบบกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน รายงานผลอย่างต่อเนื่อง และมีผู้รับผิดชอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยตรง

5.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษามีการเชื่อมต่อระบบเครือข่ายภายในและภายนอก รวมทั้งระบบเครือข่ายไร้สาย มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ด้านฮาร์ดแวร์พร้อมทั้งซอฟต์แวร์ที่จำเป็นและไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ และมีระบบบำรุงรักษา ระบบป้องกันภัยจากระบบเครือข่าย

5.3 ด้านการเรียนการสอน หมายถึง ครูผู้สอนจัดทำหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนการสอนโดยใช้ระบบเครือข่าย การเรียนการสอนใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น ให้กับผู้เรียนโดยคำนึงถึงกฎหมาย คุณธรรม และจริยธรรม

5.4 ด้านกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตาม ความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียนในรูปแบบต่างๆ เช่น ค่าย ชมรมคอมพิวเตอร์ ชุมชนุม ต่างๆ ซึ่งอยู่ในความดูแลของครูผู้สอน และมีทักษะพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยคำนึงถึงกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

5.5 ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ หมายถึง การมีเว็บไซต์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ของครูผู้สอนให้กับผู้เรียน จัดการแหล่งการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ แบบออนไลน์ รวบรวมสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเป็นระบบ จัดแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ตามศักยภาพของสถานศึกษา

5.6 ความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และชุมชน หมายถึง การให้บริการกับชุมชน โดยใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จัดหา งบประมาณเพื่อพัฒนาทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น

6. สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จังหวัดหนองคาย

7. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จังหวัดหนองคาย

8. ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหาร สถานศึกษากับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนด กรอบความคิดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเต็มรูป ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของเบสและอวลิโอ (Bass and Avolio, 1991 อ้างถึงในรัตติกรณ์ จงวิศาล, 2550 : 189) ที่ใช้ในการวิจัย 2 แบบ คือ

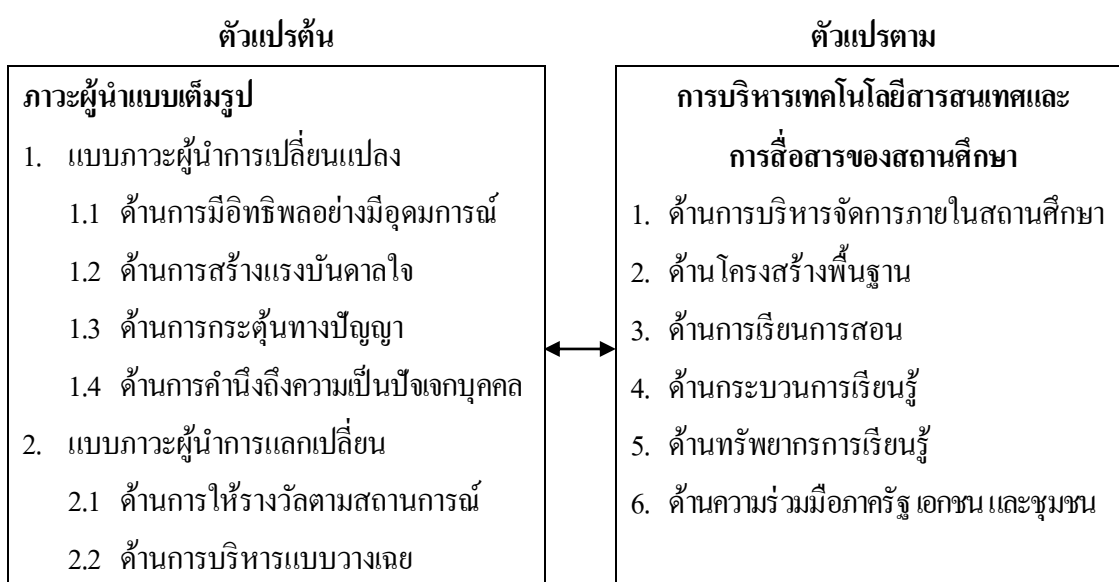
1.1 แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1.2 แบบภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ตามกรอบของกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 2-3) ซึ่งมี 6 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา
- 2.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- 2.3 ด้านการเรียนการสอน
- 2.4 ด้านกระบวนการเรียนรู้
- 2.5 ด้านทรัพยากรการเรียนรู้
- 2.6 ด้านความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และชุมชน

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ซึ่งผลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเต็มรูปของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนาตนเองทางด้านภาวะผู้นำ การปรับปรุง และพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริม สนับสนุน แก่ใจ และปรับปรุง ในการพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลของสถานศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดวิสัยทัศน์ และทิศทางการพัฒนาการศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการพัฒนาการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา